

تحول در قوه قضاییه؛ چیستی، راهبردها، راهکارها

بنابراین قوه باید از حالت تک‌بعدی فعالیت قضایی خارج شود و در حوزه تحقق عدالت (به تمام معنای آن) و احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع نیز، نقش‌آفرینی برجسته‌ای داشته باشد تا به تمام وظایف محوله در قانون اساسی عمل کند. بدین جهت سزاوار است نام قوه قضاییه به **قوه عدلیه** تغییر کند تا نام و اسم متناسب با مسمی باشد. همچنین یکی از وظایف مهمی که قوه قضاییه به صورت صحیح انجام می‌دهد، بند ۵ این اصل یعنی اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین، است که جهت تحقق این بند، لازم است قوه قضاییه همکاری صحیحی با نهاد مسئول دیگر جهت تحقق این بند انجام دهد.

بنابراین مقصود این گزارش بررسی راهبردها و راهکارهای تحول و موانع آن در زمان حاضر است. در زمینه‌ی تحول، پس از اقداماتی تحولی در حوزه تقنین (چون تدوین لایحه قانون مجازات اسلامی و آیین دادرسی کیفری) و اعمال سیاست جنایی حبس‌زدا و کاهش ورودی زندان‌ها و ایجاد زمینه بهره‌برداری از خدمات الکترونیک، ارتباط

■ سالار پورنقی

پژوهشگر اندیشکده حقوقی مرکز بررسی‌های راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام

تظلمات، تعدیات، شکایات، حل و فصل دعاوی و رفع خصومات و اخذ تصمیم و اقدام لازم در آن قسمت از امور حسبه که قانون معین می‌کند. ۲- احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع. ۳- نظارت بر حسن اجرای قوانین. ۴- کشف جرم و تعقیب مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود و مقررات مدون جزایی اسلام و ۵- اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین.

اما با نگاه به وضع موجود می‌توان مشاهده کرد که بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب قوه قضاییه، فاصله‌ای معنادار وجود دارد و اغلب عملکرد قوه قضاییه حاضر، به بندهای ۱ و ۴ اصل ۱۵۶ قانون اساسی محدود می‌شود، آن همراه با مشکلاتی و به صورت غیرمطلوب.

تحول واژه‌ای است که به‌تازگی به طور برجسته در فضای مدیریتی کشور توسط مقام معظم رهبری بیان شده است. انتظار تحقق تحول به این دلیل است که بین وضع موجود و وضع مطلوب فاصله‌ای معنادار وجود دارد و با حرکت‌های معمولی و روزمره نمی‌توان به مطلوب رسید. بدین جهت باید انقلاب و حرکتی فعالانه در نوع مدیریت و فعالیت‌ها انجام شود تا اهداف موردنظر، با سرعت و شدت بیشتری محقق شود. تحول را نباید با شتاب‌زدگی و عملکردهای بی‌پشتوانه و هیجانی و ساختار شکنانه همراه دانست بلکه، تحول به معنای اقدامی است که بر مبنای پشتوانه فکری و نظری صحیح و به صورت تدریجی، همراه با عملکرد جهادی و انقلابی محقق می‌شود.

یکی از عرصه‌های مهم نیازمند تحول، قوه قضاییه است که طبق اصل ۱۵۶ قانون اساسی، وظیفه تحقق بخشیدن به عدالت و پشتیبانی از حقوق فردی و اجتماعی را بر عهده دارد و طبق این هدف ترسیم شده، ۵ وظیفه اصلی زیر را بر عهده دارد: ۱- رسیدگی و صدور حکم در مورد